

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 19 grudnia 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin – Rozporządzenie (WE) nr 2100/94 – Artykuł 13 ust. 2 i 3 – Skutki ochrony – System ochrony kaskadowej – Uprawa składników odmiany i zbiory ich owoców – Rozróżnienie pomiędzy działaniami wykonywanymi w odniesieniu do składników odmiany a działaniami wykonywanymi w odniesieniu do materiału ze zbioru – Pojęcie „nieupoważnionego użytkowania składników odmiany” – Artykuł 95 – Ochrona tymczasowa

W sprawie C-176/18

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy, Hiszpania) postanowieniem z dnia 6 marca 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 marca 2018 r., w postępowaniu:

Club de Variedades Vegetales Protegidas

przeciwko

Adolfowi Juanowi Martínezowi Sanchísowi,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: P.G. Xuereb, prezes izby, T. von Danwitz (sprawozdawca) i A. Kumin, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 16 maja 2019 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Club de Variedades Vegetales Protegidas – P. Tent Alonso, abogado, V. Gigante Pérez, G. Navarro Pérez i I. Pérez-Cabrero Ferrández, abogadas,
- w imieniu A.J. Martíneza Sanchísa – C. Kraus Frutos, abogada, i M.L. Maestre Gómez, procuradora,
- w imieniu rządu greckiego – G. Kanellopoulos, E. Leftheriotou i A. Vasilopoulou, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – B. Eggers, I. Galindo Martín, G. Koleva, F. Castilla Contreras i F. Castillo de la Torre, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: hiszpański.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 18 września 2019 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz.U. 1994, L 227, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2001, L 111, s. 31).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu, jaki zaistniał między Club de Variedades Vegetales Protegidas (zwanym dalej „CVVP”), reprezentującym interesy posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do odmiany drzew mandarynkowych o nazwie Nadorcott, a Adolfem Juanem Martínezem Sanchísem w przedmiocie hodowania przezeń sadzonek należących do tej odmiany.

Ramy prawne

Konwencja UPOV

- 3 Międzynarodowa konwencja o ochronie nowych odmian roślin z dnia 2 grudnia 1961 r., zrewidowana w dniu 19 marca 1991 r. (zwana dalej „konwencją UPOV”), została zatwierdzona w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady z dnia 30 maja 2005 r. (Dz.U. 2005, L 192, s. 63).

- 4 Zgodnie z art. 14 tej konwencji:

„1. [Działania dotyczące materiału siewnego] a) Zgodnie z postanowieniami artykułów 15 i 16 przedstawione poniżej działania dotyczące materiału siewnego chronionej odmiany wymagają zgody hodowcy:

- i) produkcja lub reprodukcja (rozmnażanie);
- ii) kondycjonowanie materiału siewnego;
- iii) wystawianie na sprzedaż;
- iv) sprzedaż lub marketing innego rodzaju;
- v) wywóz;
- vi) przywóz;
- vii) magazynowanie dla któregokolwiek z celów wymienionych od punktu i) do vi).

b) Hodowca może uzależnić swoją zgodę od spełnienia pewnych warunków i nałożyć ograniczenia.

2. [Działania dotyczące plonu] Na mocy postanowień artykułów 15 i 16 działania, o których mowa w punktach [od] i) do vii) ustęp[u] 1 litera a) dotyczące plonu, obejmujące całe rośliny i części roślin, uzyskane w drodze wykorzystania materiału siewnego chronionej odmiany bez zgody hodowcy, wymagają zgody hodowcy, chyba że hodowca wyegzekwował swoje prawo dotyczące przedmiotowego materiału siewnego.

[...]”.

Rozporządzenie nr 2100/94

- 5 Zgodnie z motywami czternastym, siedemnastym, osiemnastym, dwudziestym i dwudziestym dziewiątym rozporządzenia nr 2100/94:

„działanie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin powinno być jednolite na obszarze Wspólnoty, transakcje handlowe wymagające zgody posiadacza muszą zostać ściśle określone; zakres ochrony w porównaniu do większości systemów krajowych powinien być rozszerzony na określony materiał odmiany, biorąc pod uwagę handel z krajami spoza Wspólnoty, w których nie ma ochrony; natomiast wprowadzenie zasady wyczerpania praw musi zapewnić, by ochrona nie była nadmierna;

[...]

wykonanie wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin powinno zostać poddane pewnym ograniczeniom ustanowionym w przepisach przyjętych w interesie publicznym;

obejmuje to ochronę produkcji rolnej; w tym celu, pod pewnymi warunkami, rolnicy powinni zostać upoważnieni do używania [uzyskać zgodę na używanie] materiału ze zbioru plonów do rozmnażania;

[...]

w pewnych okolicznościach należy także umożliwić udzielenie licencji przymusowej w celu zapewnienia ochrony interesu publicznego, co może obejmować konieczność zaopatrywania rynku w materiał przedstawiający szczególne właściwości lub wspierania dalszego prowadzenia hodowli ulepszonych odmian;

[...]

niniejsze rozporządzenie uwzględnia istniejące umowy międzynarodowe, takie jak [konwencja UPOV] [...]”.

- 6 Artykuł 5 tego rozporządzenia, zatytułowany „Przedmiot wspólnotowych praw do ochrony odmian roślin”, stanowi w ust. 3:

„Zbiorowość roślin składa się z całych roślin lub części roślin, o ile te części mogą wytwarzać całe rośliny, zwanych dalej »składnikami odmiany«”.

- 7 Artykuł 13 tego rozporządzenia, zatytułowany „Uprawnienia posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin i jego ograniczenia”, stanowi:

„1. Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin wywiera taki skutek, iż posiadaczowi lub posiadaczom wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, zwanym dalej »posiadaczami«, przysługuje prawo do wykonywania działań wymienionych w ust. 2.

2. Bez uszczerbku dla przepisów art. 15 i 16 następujące działania w odniesieniu do składników odmiany lub materiału ze zbioru odmiany chronionej, zwanych dalej »materiałem«, wymagają upoważnienia [zgody] posiadacza:

- a) wytwarzanie lub rozmnażanie (reprodukcja);
- b) przygotowanie do rozmnażania;

- c) oferowanie do sprzedaży;
- d) sprzedaż lub inne wprowadzenie do obrotu;
- e) eksport ze Wspólnoty;
- f) import do Wspólnoty;
- g) przechowywanie do każdego z celów wymienionych w lit. a)–f).

Posiadacz może udzielić swojego upoważnienia [swojej zgody] na określonych warunkach i z ograniczeniami.

3. Przepisy ust. 2 stosuje się do materiału ze zbioru tylko wówczas, jeżeli ten materiał otrzymano w drodze nieupoważnionego użytkowania składników chronionej odmiany i o ile posiadacz nie miał wystarczającej możliwości wykonywania jego prawa w odniesieniu do wymienionych składników odmiany.

[...]”.

- 8 Artykuł 16 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wyczerpanie wspólnotowych praw do ochrony odmian roślin”, stanowi:

„Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin nie obejmuje działań dotyczących jakiegokolwiek materiału chronionej odmiany lub odmiany chronionej przepisami art. 13 ust. 5 oraz jakiegokolwiek materiału pochodzącego z wymienionego materiału, który został przekazany osobom trzecim przez posiadacza lub za jego zgodą w jakiegokolwiek części Wspólnoty, chyba że działania te:

- a) obejmują dalsze rozmnażanie danej odmiany, chyba że takie rozmnażanie było zamierzone gdy przekazywano ten materiał;

lub

- b) obejmują wywóz składników odmiany do kraju trzeciego, który nie chroni rodzaju lub gatunku, do którego przynależy odmiana, chyba że wywożony materiał przeznaczono do konsumpcji”.

- 9 Artykuł 94 rozporządzenia nr 2100/94, zatytułowany „Naruszenie”, ma następujące brzmienie:

„1. Każda osoba, która:

- a) nie będąc do tego uprawniona, podejmuje jedno z działań określonych w art. 13 ust. 2 w odniesieniu do odmiany, na którą przyznano wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin;

lub

- b) nie używa poprawnie nazwy odmiany na podstawie art. 17 ust. 1 lub pomija istotne informacje wymienione w art. 17 ust. 2;

lub

- c) sprzecznie z przepisami art. 18 ust. 3 używa nazwy odmiany, na którą przyznano wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin, lub nazwy, która może wprowadzić w błąd ze względu na podobieństwo do tej nazwy;

może być przedmiotem działania, podjętego przez posiadacza, mającego na celu zaniechanie naruszenia lub wypłatę słusznego wynagrodzenia lub obu.

2. Osoba, która działa umyślnie lub z niedbalstwa, jest ponadto obowiązana do naprawienia wszelkich szkód wynikających z naruszenia. W przypadkach winy nieumyślnej nieznacznego stopnia roszczenia można zmniejszyć stosownie do stopnia winy nieumyślnej, nie mogą być one jednak mniejsze od korzyści, która odniosła osoba naruszająca prawo”.

10 Artykuł 95 tego rozporządzenia jest sformułowany następująco:

„Posiadacz może żądać słusznego wynagrodzenia od każdej osoby, która w okresie między publikacją wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin a jego przyznaniem dokonała czynu, któr[ym] byłby zabroniony po przyznaniu tego prawa”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 Nadorcott Protection SARL złożyła w dniu 22 sierpnia 1995 r. do Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin (CPVO) wniosek o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do odmiany drzew mandarynkowych o nazwie Nadorcott, które zostało jej przyznane w dniu 4 października 2004 r. Od decyzji tej wniesiono odwołanie o skutku zawieszającym przyznanie prawa do ochrony, które zostało oddalone decyzją z dnia 8 listopada 2005 r., opublikowaną w *Biuletynie Urzędowym Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin* z dnia 15 lutego 2006 r.
- 12 W okresie od dnia 22 sierpnia 1995 r. do dnia 15 lutego 2006 r. A.J. Martínez Sanchís nabył w dostępnej publicznie szkółce sadzonki odmiany Nadorcott, których część zasadził wiosną 2005 r., a część – wiosną 2006 r. Po dniu 15 lutego 2006 r. zastąpił on część z nich należącymi do tej odmiany nowymi sadzonkami, które, jak wynika z postanowienia odsyłającego, zostały zakupione w tej samej szkółce.
- 13 CVVP, któremu powierzono prowadzenie postępowania o naruszenie praw do ochrony odnośnie do odmiany Nadorcott, wniósł pozew przeciwko A.J. Martínezowi Sanchísowi ze względu na to, że naruszył on wspólnotowe prawa do ochrony odmiany roślin, które przysługują ich posiadaczowi odnośnie do tej odmiany. CVVP wniósł, po pierwsze, powództwo z tytułu „ochrony tymczasowej” odnośnie do działań wykonywanych przez A.J. Martíneza Sanchísa przed przyznaniem wspólnotowego prawa do ochrony, czyli przed dniem 15 lutego 2006 r., i, po drugie, powództwo o stwierdzenie naruszenia odnośnie do działań wykonywanych już po tej dacie. CVVP zażądał ponadto zaprzestania całokształtu działań, obejmujących sprzedaż owoców uzyskanych z drzew tej odmiany roślin, a także wynagrodzenia za szkody, jakie miały zostać poniesione w wyniku działań wykonywanych przez A.J. Martíneza Sanchísa zarówno w okresie ochrony tymczasowej, jak i późniejszym.
- 14 Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o stwierdzenie naruszenia, uznając na podstawie art. 96 rozporządzenia nr 2100/94, że przedawniło się prawo do jego wniesienia.
- 15 Audiencia Provincial (sąd okręgowy, Hiszpania), do którego wniesiono apelację od tego wyroku, stwierdził brak przedawnienia, lecz oddalił apelację jako bezzasadną. Sąd ten stwierdził, po pierwsze, że A.J. Martínez Sanchís nabył sadzonki odmiany Nadorcott z dostępnej publicznie szkółki w dobrej wierze i, po drugie, że nabył on te sadzonki przed przyznaniem wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do tej odmiany, czyli przed dniem 15 lutego 2006 r. W tych okolicznościach sąd ten uznał, że podnoszone przez CVVP roszczenia były bezzasadne.
- 16 Przeciwko temu wyrokowi CVVP wniósł skargę kasacyjną do Tribunal Supremo (sądu najwyższego, Hiszpania).

- 17 Sąd ten zastanawia się nad kwestią, czy uprawa roślinnych składników chronionej odmiany roślin i zbiory owoców tych składników należy uznać za działanie dotyczące „składników odmiany”, które, zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94, wymaga uprzedniego uzyskania zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do tej odmiany, pod rygorem stwierdzenia działania stanowiącego naruszenie, czy też raczej za działanie odnoszące się do „materiału ze zbioru”, które – zdaniem tego sądu – podlega temu wymogowi uzyskania uprzedniej zgody tylko w przypadku spełnienia warunków, o których mowa w art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia.
- 18 Na wypadek możliwości zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 we wniesionej doń sprawie sąd odsyłający zastanawia się ponadto, czy warunek odnoszący się do „nieupoważnionego użytkownika składników chronionej odmiany” w rozumieniu tego przepisu może zostać spełniony, w przypadku gdy dana odmiana, której sadzonki zostały nabyte w okresie pomiędzy opublikowaniem wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony a momentem rzeczywistego przyznania tej ochrony, jest objęta jedynie „ochroną tymczasową” na mocy art. 95 tego rozporządzenia.
- 19 W tych okolicznościach Tribunal Supremo (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy w przypadku gdy rolnik nabył sadzonki odmiany roślin w szkółce (przedsiębiorstwie osoby trzeciej) i zasadził je, zanim przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmiany wywołało skutki, objęcie jego późniejszej działalności polegającej na sukcesywnym zbieraniu plonów z tych drzew *ius prohibendi* określonym w art. 13 ust. 2 rozporządzenia [nr 2100/94] wymaga spełnienia warunków zawartych w ust. 3 tego artykułu, ponieważ chodzi o »materiał ze zbioru«? Czy też działalność polegająca na zbieraniu plonów powinna być rozumiana jako wytwarzanie lub rozmnażanie odmiany, które prowadzą do powstania »materiału ze zbioru«, i której zakazanie przez posiadacza odmiany roślin nie wymaga spełnienia warunków z [art. 13 ust.] 3?
- 2) Czy zgodna z art. 13 ust. 3 rozporządzenia [nr 2100/94] jest wykładnia, zgodnie z którą system ochrony kaskadowej dotyczy któregokolwiek z działań wymienionych w ust. 2, które odnoszą się do »materiału ze zbioru«, włącznie z samą czynnością zbioru, czy tylko czynności późniejszych wobec wytworzenia tego materiału ze zbioru, jak przechowywanie lub wprowadzanie do obrotu?
- 3) Czy w przypadku rozszerzenia ochrony kaskadowej na »materiał ze zbioru«, przewidziany w art. 13 ust. 3 rozporządzenia [nr 2100/94], do spełnienia pierwszego warunku konieczne jest, by nabycie sadzonek nastąpiło po uzyskaniu przez posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin czy też wystarczające byłoby posiadanie przez niego ochrony tymczasowej, skoro nabycie miało miejsce w okresie pomiędzy publikacją wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony a momentem, od którego to przyznanie wywołało skutki?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 20 Na wstępie należy zauważyć, że choć CVVP podniósł przed sądem odsyłającym, że A.J. Martínez Sanchís zasadził przedmiotową odmianę odmiany roślin, szczepił ją i wykorzystywał gospodarczo, to sąd ten w swym przedstawieniu okoliczności faktycznych związanych ze sporem zawisłym w postępowaniu głównym wskazał jedynie, że A.J. Martínez Sanchís zasadził kupione przezeń w szkółce sadzonki. Wydaje się zatem, że nie rozmnażał on sam składników chronionej odmiany, czego sprawdzenie należy jednak do sądu odsyłającego. Ponadto należy zauważyć, że, jak wynika w sposób spójny z przedłożonych Trybunałowi uwag na piśmie, zebrane owoce drzew mandarynkowych rozpatrywanej w postępowaniu głównym odmiany Nadorcott nie mogą być używane jako materiał siewny roślin należących do tej odmiany.

- 21 W tych okolicznościach należy rozumieć, że poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 należy interpretować w ten sposób, że działalność polegająca na uprawie chronionej odmiany i zbiorze jej owoców, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, wymaga uzyskania zgody posiadacza prawa do ochrony tej odmiany, jeśli tylko zostaną spełnione warunki określone w art. 13 ust. 3.
- 22 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94 udzielenie zgody przez posiadacza prawa do ochrony odmiany roślin jest wymagane w odniesieniu do działań polegających na „wytwarzani[u] lub rozmnażani[u] (reprodukcja)” w odniesieniu do „składników odmiany” lub „materiału ze zbioru” chronionej odmiany.
- 23 Chociaż ten przepis odnosi się zarówno do składników odmiany, jak i do materiału ze zbioru chronionej odmiany, określanych w nim łącznie jako „materiał”, niemniej jednak przewidziana dla tych dwóch kategorii ochrona jest zróżnicowana. W art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia wyjaśniono bowiem, że, jeśli chodzi o określone w ust. 2 działania dotyczące materiału ze zbioru, uzyskanie zgody posiadacza jest wymagane tylko wtedy, gdy ten materiał otrzymano w drodze nieupoważnionego użytkowania składników chronionej odmiany, w przypadku gdyby posiadacz praw do tej odmiany nie miałby wystarczającej możliwości wykonywania swego prawa w odniesieniu do składników odmiany. Tak więc zgoda posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, o której mowa w art. 13 ust. 2 lit. a), jest wymagana, jeśli chodzi o działania odnoszące się do materiału ze zbioru tylko wówczas, gdy zostaną spełnione warunki przewidziane w art. 13 ust. 3.
- 24 Należy zatem uznać, że rozporządzenie nr 2100/94 przewiduje ochronę „pierwotną”, która obejmuje wytwarzanie lub rozmnażanie składników odmiany, zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia. Materiał ze zbioru podlega natomiast ochronie „wtórnej”, która – mimo że również wspomniano o niej w art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia – jest znacznie ograniczona przez ustanowione w art. 13 ust. 3 warunki dodatkowe (zob. podobnie wyrok z dnia 20 października 2011 r., Greenstar-Kanzi Europe, C-140/10, EU:C:2011:677, pkt 26).
- 25 Zatem, aby ustalić, czy i pod jakimi warunkami art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94 ma zastosowanie do działania polegającego na uprawie chronionej odmiany roślin i zbioru owoców tej odmiany, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, należy zbadać, czy to działanie może doprowadzić do wytwarzania lub rozmnażania składników odmiany chronionej lub jej materiału ze zbioru.
- 26 W tym względzie należy stwierdzić, że, biorąc pod uwagę zwyczajowe znaczenie użytych w tym przepisie wyrażen „wytwarzanie” lub „rozmnażanie”, ma ono zastosowanie do działań, w drodze których są stwarzane nowe składniki odmiany lub materiał ze zbioru.
- 27 Ponadto należy przypomnieć, że w art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 pojęcie „składników odmiany” zostało zdefiniowane jako odnoszące się do całych roślin lub części roślin, o ile te części mogą wytwarzać całe rośliny.
- 28 W niniejszym przypadku zaś zebrane owoce z drzew mandarynkowych rozpatrywanej w postępowaniu głównym odmiany nie mogą, jak wynika to z pkt 20 niniejszego wyroku, być używane jako materiał siewny roślin należących do tej odmiany.
- 29 W związku z tym uprawy takiej chronionej odmiany oraz zbioru owoców roślin należących do tej odmiany nie można zakwalifikować jako „czynności wytwarzania lub rozmnażania (reprodukcji)” składników odmiany w rozumieniu art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94, lecz należy je uważać za wytwarzanie materiału ze zbioru, które nie wymaga uzyskania zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, zgodnie z tym przepisem w związku z art. 13 ust. 3

tego rozporządzenia, jeśli ten materiał ze zbioru został uzyskany w wyniku nieuprawnionego użytkowania składników chronionej odmiany, o ile ów posiadacz nie miał wystarczającej możliwości wykonywania swego prawa w odniesieniu do tych składników odmiany.

- 30 Znaczenie, jakie ma zdolność do rozmnażania dla zastosowania art. 13 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia w odniesieniu do czynności wytwarzania lub rozmnażania – poza przypadkami, w których określone w art. 13 ust. 3 warunki zostały spełnione w odniesieniu do materiału ze zbioru – znajduje potwierdzenie w kontekście, w jaki się wpisuje ten art. 13.
- 31 W szczególności z dotyczących wyczerpania wspólnotowej ochrony odmian roślin przepisów art. 16 rozporządzenia nr 2100/94 wynika, że ochrona ta obejmuje działania dotyczące materiału chronionej odmiany, który został przekazany osobom trzecim przez posiadacza lub za jego zgodą tylko wówczas, gdy te działania wiążą się w szczególności z późniejszym rozmnażaniem danej odmiany, na które posiadacz praw do niej nie wyraził zgody.
- 32 Jeśli chodzi o cele rozporządzenia nr 2100/94, w szczególności z jego motywów piątego, czternastego i dwudziestego wynika, że choć ustanowiony przez Unię system ma na celu przyznanie ochrony hodowcom, którzy opracowują nowe odmiany, tak aby ich zachęcić w interesie publicznym do selekcji i rozwoju tych nowych odmian, ochrona ta nie może wykraczać poza to, co jest niezbędne do zachęcania do prowadzenia tej działalności, pod rygorem naruszenia ochrony interesu publicznego, w którym leży ochrona produkcji rolnej i zaopatrywanie rynku w materiał przedstawiający szczególne właściwości czy też stanięcia na przeszkodzie realizacji celu, jakim jest wspieranie dalszego prowadzenia hodowli ulepszonych odmian. W szczególności z motywów siedemnastego i osiemnastego tego rozporządzenia, czytanych łącznie, wynika, że ochrona produkcji rolnej leży w interesie publicznym uzasadniającym poddanie korzystania z praw wynikających z wspólnotowej ochrony odmian roślin pewnym ograniczeniom. W ramach realizacji tego celu art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 stanowi, że przyznana posiadaczowi wspólnotowego prawa ochrona odmian roślin, o której mowa w art. 13 ust. 2, ma zastosowanie do „materiału ze zbioru” jedynie po spełnieniu pewnych warunków.
- 33 Natomiast wykładnia, zgodnie z którą art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94 dotyczy również, niezależnie od warunków ustanowionych w art. 13 ust. 3, działalności polegającej na zbieraniu owoców chronionej odmiany, bez możliwości wykorzystania ich do rozmnożenia tej odmiany, jest niezgodna z tym celem, ponieważ skutkuje pozbawieniem art. 13 ust. 3 jakiegokolwiek użyteczności i, co za tym idzie, zakwestionowaniem ustanowionego w art. 13 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia systemu ochrony kaskadowej.
- 34 Ponadto związany z ochroną produkcji rolnej interes publiczny, o którym mowa w motywach siedemnastym i osiemnastym rozporządzenia nr 2100/94, zostałby potencjalnie narażony, gdyby przysługujące posiadaczowi wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin na podstawie art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94 prawa obejmowały – niezależnie od tego, czy warunki określone w ust. 3 tego artykułu zostały spełnione – materiał ze zbioru chronionej odmiany, który nie może być używany do rozmnażania.
- 35 Za przyjęciem wykładni, zgodnie z którą ochrona „pierwotna” na mocy art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94 ogranicza się – poza przypadkami, w których warunki określone w art. 13 ust. 3 zostały spełnione w odniesieniu do materiału ze zbioru – do składników odmiany jako materiału siewnego, przemawia też art. 14 ust. 1 lit. a) konwencji UPOV, który, zgodnie z motywem dwudziestym dziewiątym tego rozporządzenia, należy wziąć pod uwagę przy dokonywaniu jego wykładni.
- 36 Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 lit. a) tej konwencji zgoda hodowcy jest wymagana w odniesieniu do działań „produkcji lub reprodukcji (rozmnażanie)” dotyczących „materiału siewnego chronionej odmiany”.

- 37 Ponadto, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 32–35 swej opinii, z prac przygotowawczych dotyczących art. 14 ust. 1 lit. a) konwencji UPOV wynika, że wykorzystywanie materiału siewnego (rozmnożeniowego) w celu uzyskania zbiorów zostało wyraźnie wyłączone z zakresu zastosowania tego przepisu, który ustanawia warunki zastosowania ochrony pierwotnej w postaci odpowiadającej tej zawartej w art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94.
- 38 Co za tym idzie, zgodnie z art. 14 ust. 1 lit. a) konwencji UPOV hodowca nie może zakazać wykorzystywania składników odmian wyłącznie w celu uzyskania zbiorów, lecz może jedynie zakazać działań prowadzących do rozmnożenia chronionej odmiany.
- 39 Uwzględniając powyższe, na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 należy interpretować w ten sposób, że działalność polegająca na uprawie chronionej odmiany i zbiorze jej owoców, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, wymaga uzyskania zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin odnośnie do tej odmiany, jeśli spełnione są warunki określone w art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 40 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 należy interpretować w ten sposób, że owoce odmiany roślin, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał rozmnożeniowy, należy uznać za uzyskane w wyniku „nieupoważnionego użytkowania składników” tej odmiany roślin w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy te składniki odmiany zostały rozmnożone przez szkółkę i sprzedane rolnikowi w okresie pomiędzy opublikowaniem wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin a jego przyznaniem.
- 41 W tym względzie należy zauważyć, po pierwsze, że po przyznaniu wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin nieupoważnione wykonywanie w odniesieniu do odmiany roślin będącej przedmiotem tej ochrony działań, o których mowa w art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94, stanowi „nieupoważnione użytkowanie” w rozumieniu art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94. I tak zgodnie z art. 94 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia każdy, kto w tych okolicznościach wykonuje jedno z tych działań, może zostać pozwany przez posiadacza prawa o zaniechanie naruszenia lub wypłatę słusznego wynagrodzenia, lub też o jedno i drugie.
- 42 Z drugiej strony, jeśli chodzi o okres poprzedzający przyznanie prawa do tej ochrony, posiadacz ten może zgodnie z art. 95 rozporządzenia nr 2100/94 zażądać słusznego wynagrodzenia od każdego, kto w okresie między publikacją wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin a jego przyznaniem podjął działanie, którego podejmowanie po zakończeniu tego okresu byłoby, ze względu na taką ochronę, w jego przypadku zabronione.
- 43 Należy uznać, że, ze względu na to, iż art. 95 tego rozporządzenia dotyczy wyłącznie możliwości zażądania przez posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin godziwego wynagrodzenia, przepis ten nie przyznaje mu innych praw, takich jak w szczególności prawo do wyrażania zgody na wykorzystywanie składników odmiany roślin w okresie określonym w tym art. 95 czy też prawo do zabronienia takiego wykorzystywania. Ten system ochrony różni się zatem od tego ustanawiającego wymóg uzyskania uprzedniej zgody mający zastosowanie, w przypadku gdy działania, o których mowa w art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94, są wykonywane po przyznaniu prawa do ochrony wspólnotowej.

- 44 Wynika z tego, że, jeśli chodzi o okres ochronny, o którym mowa w art. 95 rozporządzenia nr 2100/94, posiadacz wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin nie może zakazać wykonywania jednej z czynności, o których mowa w art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia, ze względu na nieudzielenie przezeń jego zgody, efektem czego ich dokonanie nie stanowi „nieupoważnionego użytkowania” w rozumieniu art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia.
- 45 Dla potrzeb niniejszej sprawy z powyższego wynika, że, ze względu na to, iż do rozmnożenia i sprzedaży A.J. Martínezowi Sanchísowi sadzonek należących do rozpatrywanej w postępowaniu głównym chronionej odmiany roślin doszło w okresie, o którym mowa w art. 95 rozporządzenia nr 2100/94, czynności te nie mogą zostać uznane za nieupoważnione użytkowanie.
- 46 Zatem owoców z tych roślin nie należy uważać za uzyskane w drodze nieupoważnionego użytkowania w rozumieniu art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia, nawet jeśli zostały one zebrane już po przyznaniu wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin. Jak bowiem wynika z odpowiedzi udzielonej na pytania pierwsze i drugie, uprawa składników odmiany roślin, które nie są używane jako materiał siewny, nie stanowi czynności wytwarzania lub rozmnażania (reprodukcji) składników odmiany w rozumieniu art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2100/94.
- 47 W odniesieniu do sadzonek należących do chronionej odmiany roślin, które zostały rozmnożone i sprzedane A.J. Martínezowi Sanchísowi po przyznaniu wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, należy zauważyć, że zarówno rozmnożenie tych sadzonek, jak i ich sprzedaż mogą stanowić takie nieupoważnione użytkowanie, skoro zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. c) i d) rozporządzenia nr 2100/94 oferowanie i sprzedaż lub wszelka inna forma wprowadzania do obrotu owoców chronionej odmiany są uzależnione od uzyskania uprzedniej zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin.
- 48 W tych okolicznościach wskazane w poprzednim punkcie i zebrane przez A.J. Martíneza Sanchísa owoce roślin należących do chronionej odmiany można uznać za uzyskane w wyniku nieupoważnionego użytkowania składników chronionej odmiany w rozumieniu art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94.
- 49 Przy tym jednak, aby móc zastosować ten ostatni przepis, konieczne jest jeszcze, aby ten posiadacz nie miał wystarczającej możliwości wykonywania prawa przysługującego mu w odniesieniu do odmiany roślin rozpatrywanej w postępowaniu głównym wobec szkółki, która dokonała rozmnożenia i sprzedaży składników odmiany.
- 50 Ponieważ postanowienie odsyłające nie zawiera konkretnych informacji odnoszących się do tego ustanowionego w art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 warunku, to do sądu odsyłającego należy w każdym razie dokonanie niezbędnych w tym względzie ustaleń.
- 51 Mając na uwadze powyższe rozważania, odpowiedź na pytanie trzecie brzmi następująco: art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 należy interpretować w ten sposób, że owoce odmiany roślin, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, nie mogą zostać uznane za uzyskane w wyniku „nieupoważnionego użytkowania składników” tej odmiany roślin w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy te składniki odmiany zostały rozmnożone przez szkółkę i sprzedane rolnikowi w okresie pomiędzy publikacją wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do tej odmiany a przyznaniem tego prawa. Jeżeli po przyznaniu tej ochrony te składniki odmiany były rozmnażane i sprzedawane bez zgody posiadacza prawa do tej ochrony, posiadacz ten może w odniesieniu do tych owoców powołać się na prawo przyznane mu w art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia, chyba że nie miał wystarczającej możliwości wykonywania swojego prawa w odniesieniu do tych samych składników odmiany.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 13 ust. 2 lit. a) i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin należy interpretować w ten sposób, że działalność polegająca na uprawie chronionej odmiany i zbiorze jej owoców, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, wymaga uzyskania zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin odnośnie do tej odmiany, jeśli spełnione są warunki określone w art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia.
- 2) Artykuł 13 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 należy interpretować w ten sposób, iż owoce odmiany roślin, które nie mogą być wykorzystywane jako materiał siewny, nie mogą zostać uznane za uzyskane w wyniku „nieupoważnionego użytkowania składników” tej odmiany roślin w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy te składniki odmiany zostały rozmnożone przez szkółkę i sprzedane rolnikowi w okresie pomiędzy publikacją wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin odnośnie do tej odmiany a przyznaniem tego prawa. Jeżeli po przyznaniu tej ochrony te składniki odmiany były rozmnażane i sprzedawane bez zgody posiadacza prawa do tej ochrony, posiadacz ten może w odniesieniu do tych owoców powołać się na prawo przyznane mu w art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia, chyba że miał wystarczającą możliwość wykonywania swojego prawa w odniesieniu do tych samych składników odmiany.

Podpisy